

סימן סח

"גדול שימושה של תורה יותר מלימודה"

(ברכות דף ז' ע"ב)

עובדות והנהגות ממור"ר הרה"ג הרב יהושע ישעיה נויבירט זצ"ל

הרב גער בי ואמר: אתה נוסע מהשומרון לירושלים ולא מבקר את ההורים? ומאז עניין זה חרוט בנפשי. בפעם אחרת כשנועצתי עם הרב האם לקבל את משרת הרבנות ברמת מגשימים שברמת הגולן, השאלה הראשונה ששאל אותי מיד כששמע זאת: ומה עם כיבוד אב ואם? האם הם מסכימים שתגור כל כך רחוק מהם? ואכן הלכתי לשאול רשות מההורים, ורק לאחר הסכמתם הרב בירך אותי בברכת הצלחה.

ובשבעה על הרב, כשסיפרתי זאת לבני הרב, ציינו בפניי עד כמה הרב בעצמו היה מקפיד על מצווה זו. לעת זקנותה של אמו, לאחר שנתאלמנה, עברה לגור בבית אבות "נווה שמחה" שבשכונת מטרסדורף בירושלים. בכל ערב שבת היה נוהג הרב לנסוע אליה ולהתפלל בבית האבות קבלת שבת וערבית, לאחר מכן היה עושה קידוש לאמו, ורק אז היה חוזר ברגל מלווה בבנו עד לביתו שבשכונת בית וגן (מרחק הליכה של שעה עם עליות תלולות). הרב הקפיד על כך במשך שנים רבות (למעלה מעשר שנים), עד לפטירתה. סיפרו לי בניו, שבאחת משבתות החורף הייתה תחזית שירד שלג בליל שבת, והגרש"ז אוירבך זצ"ל התקשר לרב וביקש ממנו שלא

קצת מהנהגותיו בקודש שזכיתי לשמוע ולראות כשהייתי במחיצתו של "רב רבנן", הגאון הרב יהושע ישעיה נויבירט זצ"ל בעמחה"ס "שמירת שבת כהלכתה", שנלב"ע לדאבון לב כולנו בג' בתמוז תשע"ג, וכן דברים ששמעתי מאבי מורי שליט"א ששהה במחיצתו שנים רבות, וכן דברים ששמעתי מבני משפחתו. ויהיו הדברים לע"נ הרב זצ"ל בבחינת "כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעוה"ז שפתותיו דובבות בקבר" (מור"ק י"ז ע"א).

[1234567]

א. כיבוד אב ואם

"בוא וראה מצוות כיבוד אב ואם כמה חביבה לפני הקב"ה, שאין הקב"ה מקפח שכרו" (תנחומא קדושים ט"ו).
בהיותי מתגורר ביישוב עלי שבבנימין, הייתי מגיע אל בית הרב בכל יום שישי כדי להתלמד בהלכות נידה ולשמש ת"ח במראות דמים. פעם אחת, באחד מערבי שבתות החורף הקצרים, נפרדתי מהרב אחרי השעה אחת בצהריים ומיהרתי לשוב לביתי. בטרם צאתי, שאל אותי הרב האם ביקרתי היום אצל הוריי בירושלים. עניתי לו שלא הספקתי, כי העברתי שיעור בבוקר ומשם הגעתי אל הרב. וממהר אני לשוב לביתי לשבת.

אוצר החכמה

רבנים בפסיקה) היו ללא נטילת שכר. שמו של הרב נודע לשם ולתהילה כאדם ישר הנטול נגיעות אישיות, ולכן הכרעותיו בענייני ציבור ובין אדם לחברו היו לשם דבר.

הרב התגורר כל ימיו עם משפחתו בדירה צנועה ופשוטה, למרות שהמשפחה הייתה ברוכת ילדים. מעולם הרב לא החזיק ברכב פרטי. באחת הפעמים שבאתי לשאול את הרב שאלה בענייני טהרה, סלון הבית היה מלא באנשים שחיכו לשאול את הרב ובבית לא נותר חדר מוצנע. הרב הכניסני לחדר השינה שלו ושם ענה לי על שאלתי.

הרב הקפיד בד"כ שלא לנסוע במונית, והיה נוסע באוטובוס או ברכב פרטי של אדם שבא לקחתו. מעשה שהרב היה מוזמן לאיזה אירוע והמזמין רצה להזמין מונית שתבוא לקחת את הרב והרב ענה שאינו רוצה לנסוע במונית מפני הרואים, וכשתמהתי בפניו מדוע, ענה לי שהוא מנהל גמ"ח כספים גדול וכשיראוהו נוסע במונית שמא יהיו אנשים שילעזו ויטענו שודאי הרב נוסע ומשלם מכספי הגמ"ח... בכך קיים הרב את דרשת חז"ל עה"פ "והייתם נקיים מה" ומישראל" (עיין שקלים פ"ג מ"ב).

ג. רב ותלמיד

"דדחיל מרבנן הוא גופיה הווי צורבא מרבנן" (גמ' שבת כ"ג ע"ב). לרב הייתה התבטלות מוחלטת למורו ורבו הגרש"ז אורבך זצ"ל, והדבר ניכר מאוד בספרו שש"כ. בכל שאלה שנשאל ורבו התייחס לכך – הזכירו. לאחר פטירתו סיפרו לי

יטרח ללכת לאמו באותה שבת מפני הצינה. הרב שאל את הגרש"ז האם זהו פסק או המלצה? הגרש"ז נמנע מלומר לו שזהו פסק, ולכן הרב נסע גם בערב שבת זו וחזר ברגל בשלג! אמו ע"ה האריכה ימים והרב נהג כן בימי זקנתו. אכן, נאה דורש ונאה מקיים.

ב. ענווה ופשטות

"דרכן של ת"ח עניו ושפל רוח" (כלה רבתי ג').

למרות גדולתו של הרב והיותו פוסק גדול שהרבה רבנים ומורי הוראה היו באים להתלמד ממנו ולהיוועץ בו, הרב נהג בעצמו בענווה יתרה והיה לבוש חליפה קצרה וכובע קטן בכל ימי חייו, ולא התהלך כאחד הגדולים (עיין גמ' שבת דף קמ"ה ע"ב וכן כתובות דף י"ז ע"א). פעמים רבות חזיתי ברבנים גדולים ההדורים בלבושם שהופיעו לפני הרב לדון לפניו, ומי שלא הכיר את הרב היה חושב שהרב הוא השואל והשואל הוא הרב...

הרב קיים במלואה את המשנה "אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות" (אבות פ"א מ"י). למרות שהרב היה פוסק בעל שם עולמי, מעולם לא קיבל על עצמו שום משרת רבנות רשמית, אלא התפרנס מהוראת לימוד הלכה לבנות בסמינר בית יעקב ומפיעויות מגרמניה (על הרווחים מספריו היה אומר שזה 'מעשה שבת' ואינו רוצה להרוויח מהם). כל ענייני ההוראה שעסק בהם (שבת, עירובין, נדה, מקוואות, כשרות, שחיטה, דיני תורה, פוסק בביה"ח שערי צדק, הכשרת

לכלל הציבור. ואכן הרב נעזר בר' אשר וסרטייל ז"ל, שעבר על כל לשון הספר בדקדוק ובדייקנות.

זכורות לי כמה פעמים ששאלתי את הרב שאלה בעניינו של אדם פרטי שהרב התייחס אליה בספרו – והורה לי להיתרא עפ"י ההערות באותיות הקטנות שבספרו (בניגוד למה שכתב באותיות הגדולות), והבנתי מדבריו שלא הרי הלכה שפוסקים ומפרסמים לציבור כהרי הלכה שפוסקים ליחיד בשעת הדחק. וכן יש דברים שפרסומם יכול לגרום למכשלה גדולה אצל ההמון, שאינם בקיאים בחילוקים דקים, ועל כן ההוראה לציבור שונה מאשר הוראה פרטית מדוקדקת (עיין שו"ת אג"מ אה"ע ח"א סי' ס"ד). ודוגמא לדבר נמצא בשו"ת שאילת שלמה מהדורת תשס"ו ח"א סי' קס"א תשובת הרב להיתרא בניגוד למה שכתב בספרו שש"כ, ועפ"י הנ"ל הדברים מיושבים.

ד. מצוות יישוב א"י

אה"ח 1234567

"רוכבי אתונות" – אלו ת"ח שמהלכין מעיר לעיר" (ערוכין נ"ד ע"ב).

הרב היה אוהב א"י בכל מאודו והיה מחבב את יושביה ואת האוחזים באדמתה. בשנת תשס"ג, רגיל הייתי להופיע אצל הרב כמידי יום שישי. אותה תקופה אירעו פיגועים קשים רבים ברחבי יו"ש וחבל עזה. הרב היה מקפיד להתעניין בשלום היישובים ותושביהם.

הרב היה משמש כרב בכיר ב"מרכז הארצי למען טהרת המשפחה בישראל", שהייתה אחראית על בניית מקוואות

בניו שביום פטירת מורו ורבו הגרש"ז אוירבך זצ"ל ביקש הרב את מספר הטלפון של הגר"ש אלישיב זצ"ל, וצלצל אליו לבקש להיות לו לפוסק. הרב הקפיד על דברי חז"ל ש"תלמיד אל יורה הלכה במקום רבו" (סנהדרין דף ה' ע"ב).

כשיצא הספר שש"כ במהדורתו הראשונה, היו כמה פסקים שחלקו עליהם כמה מגדולי הפוסקים, ורבו הגרש"ז אוירבך זצ"ל יעץ לרב שכדי שהספר יתקבל על כלל ישראל ראוי להתחשב בכמה דינים עם גדולים אחרים ולשנות את הפסק או את הסגנון. ואכן, הרב נענה לבקשתו של הגרש"ז והוציא מהדורה מחודשת בליבון עם ת"ח של ביהמ"ד מוריה.

היו מלעזים שטענו שהרב נכנע לחומרות בגלל לחצים, אך כל מי שהכיר את הרב מקרוב ידע שהרב הנו איש אמת המתנהל ללא חת וללא מורא, וודאי שאינו משנה את דעתו מפני לחצים. אדרבה, מתוך השינויים ניכרות גדולות וענוותנותו של הרב – עד כמה ביטל דעתו מפני דעת גדולים, ונתקיים בו דברי חז"ל: "אם שמעת לקול רבך סופך שאחרים שומעים לך" (תנחומא כי תבוא ד'). ואכן, זכה הרב שספרו שש"כ התקבל כספר הפסיקה בהלכות שבת בכל בתי ישראל, ו"זכה וזיכה את הרבים וזכות הרבים תלויה בו" (אבות פ"ה מי"ח).

עוד הקפיד הרב במצוות רבו (כך שמעתי ממנו) שהספר שש"כ יהיה כתוב בעברית עדכנית ומדוקדקת. כדי שיהיה נגיש

שתחי', הייתה מגיעה להעביר שיעור לנשים בנושא טהרת המשפחה ביישובים בית-אל ובגוש דולב-טלמונים וכן בדרום הר חברון.

לימים סיפר לי אבי מורי שליט"א, שכשבא אל הרב לביתו לשם טיפול רפואי כמה ימים לפני הגירוש מגוש קטיף תובב"א, הרב ביקש ממנו בדחיפות את מספר הטלפון של הרב יגאל קמינצקי שליט"א, רבו האזורי של גוש קטיף, כי רצה לחזקו ולעודדו שיחזק ויעודד את המתיישבים, ואבי סיפר לי שהיה לו ממש צר בצרתם.

לאחר הגירוש מגוש קטיף, חלק מהמגורשים הגיעו לשהות במלון "שלום" בשכונת בית-וגן בירושלים. הם שהו שם כמה חודשים עד שמצאו סידור הולם יותר. סיפרו לי בני הרב, בשבעה על אביהם, שבכל ליל שבת לאחר התפילה הרב היה צועד למלון "שלום" כדי לברך את המתיישבים בברכת "שבת שלום", ורק לאחר מכן חזר לביתו לעשות קידוש למשפחתו. הדרך מבית הרב למלון "שלום" כרוכה בירידה של למעלה ממאה מדרגות תלולות, והחזרה היא עלייה קשה, ובאותה תקופה הרב סבל מכאבים ברגלו, ואעפ"כ לא נמנע בכל ליל שבת מללכת אל המתיישבים ולברכם.

ה. הוראה לקולא מפני מצוות יישוב א"י

לגבי הקולא בעניין טבילה בשבת לנשים הגרות במקומות מרוחקים שאין שם מקווה. המסתמכת על פסקו של שו"ת

ברחבי הארץ. מרכז זה עסק ג"כ בבניית מקוואות ברחבי יישובי יש"ע, ואף במאחזים מבודדים. כל המקוואות נבנו בפיקוחו הישיר של הרב. בשנים הראשונות הרב היה נוסע בעצמו לכל מקווה בבנייה כדי לפקח על כשרותו, ורק בשנים האחרונות, כשנחלש גופו, היה שולח רבנים של המרכז מטעמו שיפקחו על בנייתם וכשרותם של המקוואות. בתקופת הפיגועים נבנו ביישובי חבל עזה וביהודה ושומרון מקוואות, ורבנים מטעם המכון ¹²³⁴⁵⁶⁷ חששו לנסוע כדי לפקח על בנייתן. הרב היה מספר לי בגאווה שהוא בעצמו נסע לפקח על הבנייה בגוש קטיף ובבנימין וביו"ש וציין בפניי שהוא אינו פוחד, והיה מדגיש בפניי את הגמ' בפסחים (דף ח' ע"ב) "שלוחי מצווה אינם ניזוקים". באחת מנסיעותיו לבדוק מקווה בגוש קטיף (כמדומני שדיבר על המקווה שנבנה בתל קטיפא תובב"א) מיהר הרב לשוב לביתו לאחר שביקר ובדק את המקווה ולא רצה לנוח במקום בטרם צאתו. הרב הסביר לי, שהתושבים הגרים במקום מקיימים את מצוות יישוב הארץ בכל עת שהייתם שם, אך הוא, שרק בא לבדוק את כשרות המקווה ואינו דר שם אינו מקיים מצווה אלא בשליחות לבדוק המקווה בלבד, ולכן עליו לשוב לביתו מיד בתום הבדיקה ולא להסתכן לשווא. ואכן בכל מקווה ביישוב חדש שהיה נוכח בו היה גאה לספר לי על כך, ובחלקם הרב נכח אף בטקס חנוכת המקווה.

כמו"כ אשתו של הרב. הרבנית חוה

והעדיף פירות נכרים בשל קולות הלכתיות הכרוכות בניהול האוצר בי"ד, ואעפ"כ הרב אמר לי שהוא מעדיף לקחת דווקא מהם, והדגיש בפני שה"גיבורי כח" נאמר על החקלאים ולא על הצרכנים.

באותה חנות מכרו בתחילת שנת השמיטה ירקות שנזרעו בשישית ונקצרו בשביעית ועיקר גידולם היה בשישית, ופסקו עפ"י הרמב"ן (ויקרא כ"ה ה') שהם קדושים בקדושת שביעית (כי

הולכים בתר לקיטה) ואעפ"כ אין בהם איסור ספיחין וע"כ מועיל בו הפעלת "אוצר בית דין". הרב קיבל מהם ירקות אלו והיה מצטער מאוד על המחמירים הסוברים שיש בזה חשש ספיחין (עפ"י ר"ש סיריליאו על שביעית פ"ט מ"א), וסבר שזו דעת יחיד ואינה מובנת, ורוב הפוסקים וביניהם החזו"א התירו זאת, וע"כ תמה הרב מדוע נמנעים בני תורה מלצרוך ירקות אלו ואינם מחזקים חקלאים שומרי שביעית, כדרכו של החזו"א – שאף שחלק על היתר המכירה הקל מאוד על חקלאים שומרי שביעית בענייני אוצר בית דין וכדו'. כן השתתף הרב כחבר ביה"ד של אוצר בית דין של דרום-הר-חברון בשנת שמיטה תשס"א (ששיווק יין הקדוש בקדושת שביעית ע"י אוצר בית דין), יחד עם הגאון הרב זלמן נחמיה גולדברג שליט"א והגאון הרב דב ליאור שליט"א, וראה בזה חשיבות גדולה והיה גאה בכך.

ז. אחדות בבניית מקוואות

כנאמר לעיל, הרב עמד בראש ארגון

שואל ומשיב (ח"א סי' ז') וכן על שו"ת אג"מ (יו"ד ח"ג סי' ס') – אמר לי הרב שבדרך כלל הוא אינו מורה בזה היתר כלל וכלל, ורק במקרה דנן של נשים המוסרות נפשן על מצוות יישוב א"י ואוחזות באדמת א"י במקומות מבודדים, עם כל הקשיים ובעיות הביטחון הכרוכים בכך, ובהתחשב במצוות פו"ר וענייני שלום בית – מתיר הוא להן להסתמך על האג"מ הנ"ל לקולא, ולא במקומות אחרים.

במקרה אחר, באחד המאחזים המרוחקים מהיישוב, התיר הרב לאישה שהגיע זמן טבילתה בליל שבת לשוב לביתה לאחר הטבילה ברכב הביטחון שביצע פטרול במסלול קבוע (ולא נדרשה נסיעה או עצירה מיוחדת עבור האישה), מכיוון שנסיעתו הייתה בהיתר. אך הרב הדגיש שזהו היתר מיוחד מפני מצוות יישוב א"י כנ"ל, ובמקרה רגיל אין להתיר זאת.

ו. חיווק חקלאים שומרי שביעית

"ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו' (תהלים ק"ג כ') – ר' יצחק נפחא אמר: אלו שומרי שביעית" (תנחומא ויקרא א'). הרב ראה חשיבות גדולה מאוד לתמוך בחקלאים שומרי שביעית ולכן סבר שיש לנסות להקל להם בהלכה עד כמה שניתן, ובלבד שיצליחו לשמור שמיטה. הרב היה גאה לספר לי שהוא צורך פירות מ"אוצר הארץ", והייתה חנות של אוצר הארץ שבה חילקו פירות אוצר בי"ד בשכונת בית-וגן וציבור גדול נמנע מלצרוך מהם

הארצי לטהרת המשפחה בישראל, שבאחריותו ובפיקוחו נבנו מאות מקוואות ברחבי הארץ. פעמים רבות לחצו על הרב לבנות מקווה בשיטת חב"ד (שאוצר ההשקה בנוי מתחת לבור טבילה) והרב סירב בכל תוקף, בטענה שכך קיבל מרבו הגרש"ז אירבך זצ"ל – שיש לבנות את כל המקוואות בצורה אחידה, כדי שלא תיגרם הוצאת לעז שמקווה זה כשר וזה ספק וכדו'.

באחד מימי שישי בחורף שנת תשס"ג ליוויתי את הרב לניחום אבלים, ואז סיפר לי הרב סיפור מדהים. הרב סיפר שבאחד המקומות רצו שהוועד יבנה מקווה כשיטת חב"ד, והרב כדרכו סירב בכל תוקף. אותה שנה הייתה שנה קשה מאוד מבחינה ביטחונית (ימי 'האינתיפדה השנייה'). באותה שנה יצאה אישה מיישובה ונסעה לכיוון המרכז כדי לטבול ב"מקווה חב"ד" דווקא. בדרך היה אירוע חבלני והתרחש אסון. באותו שבוע הגיעו אל הרב קבוצה של בני תורה מהיישוב וטענו כלפי הרב טענות קשות שהוא אשם בעקיפין במה שקרה בגלל סירובו לבנות "מקווה חב"ד". הרב סיפר לי שהוא ענה להם שהמקרה מאוד מצער, ואעפ"כ הוא עומד איתן ותקיף בדעתו שאין לשנות מהנהגתו שקיבל מרבו, שכל המקוואות ייבנו בצורה זהה. כששמעתי זאת מהרב, עברה בי צמרמורת בכל גופי, אך הבנתי כמה הרב דבק בדרכו ובטוח בצדקת רבותיו, ולא נסוג אחור אפילו במצבים רגשיים קשים ביותר.

לימים. בשנת תשע"ג. הגיעו לרמת

מגשימים רבנים העוסקים בהלכות מקוואות, שבאו לייעץ בנושא בניית מקווה כלים, והמליצו לנו לשפר את מקווה הטהרה שלנו ולהופכו למהודר יותר ע"י בניית שוקת חיצונית כך שכל מי הגשמים יזרמו מהגג לתוך השוקת ומהשוקת לתוך צינור הזורם לאוצר הזריעה ובכך להימנע מצינור שיש בו כיפוף של 90°, כדי לחשוש לדעת הסוברים שהדבר נחשב לכלי, מכיוון שאם נחזיק צינור של 90° בצורה אלכסונית אזי הוא יכול להחזיק מים. נזכרתי בדרכו של הרב בבניית מקוואות ושאלתי אותם האם זו המלצה בהוראת הרב, ולא קיבלתי תשובה ברורה. באותו ערב התקשרתי אל הרב לשאול בעצתו האם לחוש לדעה זו ולבנות שוקת חדשה. הרב ענה לי בפסקנות חד משמעית: אל תשנה דבר, וחזר על כך. מדברי הרב הבנתי שאילו הייתה עצה זו ניתנת לפני בניית המקווה – ניחא, אך לאחר שהמקווה כבר קיים אין לשנות, מפני שיש לחשוש ל"הזהרו בכבוד ראשונים" ולא להוציא לעז על הראשונים, וע"כ אין לשנות אף לא לחומרא.

ח. מורה הוראה

"נגידים – אלו ת"ח המגידים טומאה וטהרה, איסור והיתר" (ילקוט משלי, תתק"מ).

כשהיו שואלים את הרב שאלות בענייני כשרות ד' מינים הרב לא היה אומר פסול, אלא היה אומר "תבקש להחליף" וכדו'. כמו"כ כשהיו שואלים את הרב

סובר כן) דלא צריכה לעשות ג' בדיקות כלל, וכפי שסיים הש"ך שם ו"כמדומה שכן עמא דבר", ואף הוא סובר כן. והיה מספר לי בבדיחותא דלמחמירים המצריכים ג' בדיקות יכול להיווצר מצב שאישה תלד עשרה ילדים ולאחר מכן תוכל להיאסר מחמת רמ"ת... וכששאלתי את הרב כיצד מקל, והרי רוב ספרי האחרונים כתבו להחמיר בזה? ענה לי בזו הלשון: "כולם העתיקו מאותו מחמיר"... (ועיין בתורת השלמים שם ס"ק ב' שכתב: "נראה לי דבמקום שנהגו להקל אין להחמיר כי יש להם גדולי פוסקים שיסמכו עליהם, וכמובא בב"י", ונראה שס"ל לרב שמקומנו נחשב למקום שנהגו להקל. ודו"ק).

בעניין תחבושת היגיינית פחות מג' על ג' טפחים סבר הרב שהיא אינה מקבלת טומאה, ומכיוון שכך כתם על תחבושת זו אין לו דין כתם ואינו אוסר. ואמר הרב שכך פסקו גדולי מורי הוראה.

י. דיני ממונות

"כך היה מנהגן של נקיי הדעת שבירושלים מכניסין לבעלי דינין ושומעין דבריהם" (סנהדרין ל' ע"א).

הרב היה מרבה לעסוק בדיני ממונות כדיין וכבורר בסכסוכים כספיים. אנשים רבים, מחוגים שונים, היו מופיעים לפני הרב שידון בפניהם כי סמכו על הרב על ישרותו ועל פיקחותו וידעו שהרב אינו נושא פנים לאיש.

פעם צלצל אדם אל הרב והחל לגולל לאוזנו סיפור בעניין סכסוך מסוים. הרב הבין שהוא רוצה שישמש כבורר ביניהם,

שאלות בענייני טהרה הרב לא היה עונה "טמא", אלא היה עונה "מצטער, אני לא יכול להתיר". והבנתי מדבריו שנוהג כן עפ"י הגמ' בע"ז (דף ז' ע"א) דהנשאל לחכם וטימא – לא ישאל לחכם ויטהר, לחכם ואסר – לא ישאל לחכם ויתיר. וכמו שפסק הרמ"א ביו"ד סי' רמ"ב ¹²³⁴⁵⁶⁷ ואוצר חכמת סל"א עיי"ש. ובכך שלא אסר במפורש, השאיר פתח לשואל לשאול חכם אחר במקרים קשים.

כשביקשו מהרב לבדוק כשרותו של אתרוג או לולב, היה הרב ניגש לחלון הבית, למקום שיש בו אור, והיה מסתכל במהירות בעיניו ופוסק. ולא היה משתמש בזכוכית מגדלת.

למרות שהיה הרב מקל לאחרים, לעצמו ולמשפחתו היה מחמיר. הרב התיר להשתמש בחשמל המיוצר ע"י חברת החשמל בשבת, אך על עצמו החמיר והשתמש במצבר ביתי. הרב החמיר על עצמו בעניין פתיחת מקרר בשבת. מעולם לא אכלו בביתו גלידה בשבת, מפני שהוא לא היה פותח את דלת הפריזר בשבת.

הרב היה בודק בעצמו את כשרות העירוב בשכונת בית וגן ופיקח על כך, ואעפ"כ בעצמו נהג שלא לטלטל בשבת כלל.

ז. בוח דהיתרא

בעניין ג' בדיקות לאחר תשמיש לכלה בעלת וסת שאינו קבוע – אמר לי הרב שמורי ההוראה בירושלים היו פוסקים כהש"ך (יו"ד סי' קפ"ו, דס"ל כרש"י ורשב"ם ור"י וסובר הש"ך שאף הרי"ף

לביתו וכיצד יוכל הוא להיות לך ערב? והרב עמד בסרובו.

ואכן בזכות דקדוקו של הרב בניהול הגמ"ח היו עשרות אנשים בעלי ממון שהיו מפקידים כספים רבים אצל הרב והיו בוטחים בו שביום שיבואו לגבות יקבלו מהרב בחזרה עד הפרוטה האחרונה. היו גם אנשים שהשתחרר להם כסף גדול לצורך שמחה וכדו' ומכיוון שהיה עוד חודש-חודשיים עד שיצטרכו את הכסף היו מפקידים את הכסף אצל הרב לחודש-חודשיים בביטחון גמור שכשירצו לגבות את כספם חזרה הם יקבלו זאת מהרב עד הגרוש האחרון.

יב. מאן מלאכי השרת? – רבנן (נדרים כ' ע"ב)

"אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו" (מו"ק י"ז ע"א).

סיפר אחד הרבנים שהתלמדו אצל הרב ביום ו', שפעם הגיעה אישה אל הרב כדי ללוות כסף, והרב הבין שלא יהיה לה איך להשיב את החוב ועל כן נתן לה סכום מכובד לצדקה מכספו הפרטי, אך אמר לה שהוא מצטער אך מכספי הגמ"ח הוא לא יכול לתת לה הלוואה.

אותה אישה לא קיבלה את הגזירה והחלה לקלל ולגדף את הרב ומשפחתו בדברים איומים ונוראים. הרב נקט בדרכן של ת"ח "עניו ושפל רוח... עלוב ואהוב" (דא"ז א') והיה "מן הנעלבין ואינם עולבים שומעין חרפתן ואין משיבים" (גיטין ל"ו ע"ב), ושתק כנגד

וקטע אותו מיד באמצע דיבורו ואמר לו: "בתורה שלי כתוב שאסור לשמוע צד אחד בלא שמופיע הצד שכנגד", ובזה סיים את השיחה.

מעשה באדם שנקלע לקשיים בגלל סכסוך ממוני. לאותו אדם הייתה חברה המייצרת מזון תחת השגחתו של רב מסוים. לאחר זמן נפטר אותו הרב, ורב אחר מהאזור טען שהוא זה שצריך לתת את הכשרות וביקש על כך סכום גבוה במיוחד. הצעתי לאותו אדם שילך להתדיין בפני הרב. כשאותו רב שמע שהלה מזמינו לדין תורה אצל הרב נויבירט מיד נבהל ושאל מהיכן הקשר שלו אל הרב נויבירט, והיה ניכר שעצם העלאת שמו של הרב כבר יצרה "אימתא" וטענותיו של אותו רב התרככו, ובסופו של דבר בזכות הרב סודרו העניינים.

יא. גמילות חסדים

הרב ניהל בביתו גמ"ח הלוואות גדול לנצרכים. בכל יום שישי היו באים אנשים הזקוקים להלוואות. כדי לקבל הלוואה היה צורך בחתימת שני ערבים המוכרים לרב, ורק אז היה הרב מסכים לתת את ההלוואה. זכורני שהגיע פעם אדם מכובד שהיה זקוק להלוואה ובשוברו הייתה חתימת שני ערבים שאחד מהם הינו ת"ח גדול וחשוב. הרב סירב לתת את ההלוואה. כשתמה הלה מדוע הרב מסרב, וכי אינו מכיר את הרב הגאון פלוני אלמוני הערב – ענה לו הרב: "ודאי שהנני מכירו והוא אדם צדיק וישר, אך בקושי יש לו פת לחם

שאתה לא אוכל אצלו, אזי תאכל אצלו ואל תביישו.

ואכן הנהגת הרב בעניין זה דומה להנהגת רבו הגרש"ז אורבך זצ"ל, כמובא בספר "ועלהו לא ייבול" (ח"ב יו"ד ס"ו).

מז. רודף שלום

"ת"ח מרבים שלום בעולם" (ברכות ס"ד ע"א).

הרב הרבה לעסוק בענייני שלום בית להשכין שלום בין איש לאיש, והשקיע בזה זמן רב, ולפעמים היה מכתת רגליו בעצמו לבתים שונים לשם כך.

מז. כבוד תורה

"לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה ת"ח" (שבת דף קי"ט ע"ב). הרב הקפיד מאוד בכבודם של תלמידי חכמים, גם אם היו משויכים לבתי מדרש אחרים.

לפני עשרות שנים, בשכונת בית-וגן שבה התגורר הרב, התקיים כינוס מסוים באחד מבתי הכנסת ובאירוע נאם רב השכונה, הגאון הרב שלמה מן ההר זצ"ל. נסיבות האירוע לא נעמו לחלק מתושבי השכונה, ותוך כמה דקות החלו להתגודד סביב ביהכנ"ס עשרות בחורים והחלו צועקים ומפריעים למתרחש בתוך בית-הכנסת. הרב נויבירט זצ"ל שהיה גר בסמיכות לבית הכנסת הופיע במקום תוך דקות ספורות והחל לגעור בבחורים המפגינים, והכריז בקול רם שהוא ידאג באופן אישי לכך שכל בחור שלא יעזוב את המקום מיד ייזרק מהשיבה שבה

גידופיה של אותה אישה ולא השיב דבר. כל הרבנים המתלמדים שישבו ליד הרב שמו פניהם בקרקע, ולא ידעו את נפשם. לאחר שהאישה יצאה מן הבית פנה הרב לכל המתלמדים ואמר להם: עד עכשיו חשבתם ששימוש ת"ח זה ענייני מראות וכדו', דעו לכם שת"ח צריך לדעת שיהיו גם כאלה שיגדפו אותו ואעפ"כ צריך לדעת לשתוק, וזהו השימוש ת"ח האמיתי...

יג. בקיאות בהלכה

הרב היה בקיא עצום בספר 'משנה ברורה' והיה חוזר עליו ומשננו בכל יום. אבי שליט"א, עוד כשלמד בישיבת "קול תורה", זוכר שהרב היה מקפיד ללמוד את המ"ב בכל יום ויום, וכשהיינו שואלים את הרב שאלה בהלכה שהמ"ב התייחס אליה, היה אומר לנו הרב לפתוח את המ"ב בסימן כך וכך ובסעיף כך וכך ובסעיף קטן כך וכך והיה דורש שנקרא זאת בקול רם, ואז היה משיב: "נו, יש לך תשובה?"

יד. לא תאכלו על הדם

סיפר לי אבי מורי שליט"א, שבא פעם אל הרב ושאלו על אדם המקפיד דווקא על כשרות מסוימת, ומשום כך נמנע מלאכול אצל בעלי בתים כאשר מתארח בביתם, למרות שבעל הבית היה מקל ואוכל (באותו מקרה היה מדובר על בעה"ב שהיה אוכל מ"היתר מכירה" של שביעית). הרב ענה לו שהוא רגיל לומר על דברים אלו "לא תאכלו על הדם" – אם בעה"ב דמו יסמוק מבושה בכך

יפסיק בטרם התחיל את תוכן הברכה..

יט. אבלות על החורבן

"כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה" (תענית דף ל' ע"ב).
זכורני בתור ילד, שאבי שליט"א לקח את הרב ברכבו לכותל המערבי בתשעה באב, והרב הזיז את הכסא הקדמי שברכב לאחור וישב על הרצפה במשך כל הנסיעה.

כ. בזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל (סוטה י"א ע"ב)

הרב היה נזהר מאוד מלהתיר אמצעי מניעה לאישה במקום שאין צורך, והתנגד מכול וכול למושג המתקרא "תכנון משפחה". על המונע ילודה מטעמים כלכליים היה אומר שאין לדבר סוף, שא"כ יצטרכו לחכות גם לסיום הלימודים, ועד לסיום תשלומי המשכנתא של הדירה המפוארת, ושל הרכב המפואר... והכול על חשבון הילודה. הרב נאבק עם מנהל קופ"ח שיסבסדו טיפולי פוריות גם לנשים שכבר ילדו כמה ילדים, ולא רק לילד הראשון כפי שהיה אז. הרב טען שהגברת הילודה אף היא "ציונות", והזכיר את השואה שבה נהרגו למעלה ממיליון ילדים, ושיש לנו אחריות על ריבוי ילודה של יהודים למען יהדותה של המדינה. וכך כתב לשואל בעניין זה (פורסם בכתב-העת "צהר" גליון י'):
"החובה שלנו לתקוע בשופר גדול ולהתריע על הסכנה מבפנים ומבחוץ. ולא נשתוק עד שבעזה"י ת כל אחד

הוא לומד, ובזכות הרב האירוע נרגע. למחרת בא הרב לביתו של הרב מן ההר זצ"ל וביקש את סליחתו והתנצל על פגיעה בכבוד תורתו, למרות שהרב לא היה קשור לעניין.

הרב כיבד מאד את רב השכונה, הרב מן ההר זצ"ל, ובהלווייתו ^{לאוצר החכמה} הספידו בכבוד הראוי.

כשרב יישוב היה מתקשר אל הרב בעניין מסוים, הרב היה עונה "שלום למרא דאתרא דהיישוב פלוני", וכן היה פונה כשנפגש עם רבנים מכהנים (שמעתי זאת מכמה רבני יישובים).

יז. זריזות

"ת"ח אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב" (ברכות ס"ד ע"א). "דרכן של ת"ח עניו ושפל רוח וזריז" (דרך ארץ זוטא ח').

מאז זכורני את הרב, תמיד הרב היה מהלך בזריזות, כמי שאין לו זמן פנוי שאינו מנוצל (עד שנותיו האחרונות שבהן סבל ברגליו ולא יכול היה להלך בזריזות).

יח. שמהות

כשהייתי בחתונה שנכח שם הרב, ומסדר החו"ק לקח אפר מקלה ונתן בראש החתן במקום הנחת תפילין לרב היה ניחא בזה, ואמר שכן ראוי לנהוג כמובא בשו"ע (או"ח סי' תק"ס ע"ב).

כמו"כ לרב לא היה ניחא ממנהג ההמון השרים בין הברכות. וכן בברכה אחריתא הקפיד שהמברך יאמר: "ברוך אתה ה'... אשר ברא" ואז יפסיק לשירת הקהל. ולא

ישראל את השבת. זכה הרב זצ"ל, 'מרא דשבת', שמסר נפשו כל חייו למען שמירת השבת וקדושתה, להסתלק מן העולם באותו יום שבו זיכה יהושע את עם ישראל להימנע מחילול שבת, ועל אותו יום נאמר שלא היה כמוהו מיום שנברא העולם.

כג. סוף דבר

נסיים בדברי מרן הגראי"ה קוק זצ"ל בערך שימוש ת"ח, וז"ל:
"המשמש ת"ח ויכיר במעשיהם, וע"י המעשים החיצוניים יעמיד ג"כ על מערכות רעיוני לבבם, הוא יכיר וידע ג"כ את אותו החלק העיוני שאינו יכול להימסר, לא בניב שפתיים ולא בעט סופר, כ"א יתבאר ויוחק בלב מבין ההולך את חכמים, המקיים 'ולדבקה בו' (דברים ל' כ') עפ"י דברי חז"ל (ספרי דברים י"א כ"ב) הידבק בחכמים ותלמידיהם. כי השפה והספרות לא יוכלו לתן כי אם את צל החיים של הקדושה והגיונה הנעלה, אבל עצמם של חיי הקודש הם נמצאים בת"ח החיים ע"פ דרכי קודש אלה, והאמצעי להגיע לעומק הידיעה בזה הוא שימוש ת"ח".
(עין אי"ה על שבת פ"א סימן נ"ה).

ת נ צ ב " ה

מאתנו ירגיש את חובתו של 'תגל העקרה בקבוץ בניה לתוכה בשמחה'. לא נדבר על תכנון משפחה, אלא נצעק בקול גדול על תכנון העם היהודי החזק, עם אמונת חכמים וחינוך טוב. ובזה נופלות כל השאלות".

כא. "כל שדעת המקום נוחה הימנו דעת הבריות נוחה הימנו"

אח"ח 1234567

הרב היה נותן הרגשה טובה לכל מי שבא להיוועץ עמו. עדות על כך קיבלתי מאדם שהתגורר בעבר ביישובנו ועבר לגור בירושלים, שפנה אליי בשאלה הלכתית ושלחתיו אל הרב. הלה חזר מתפעל מסבר הפנים היפות שבו קיבלו הרב.
בעיניי ראיתי באיזו אומנות היה הרב יודע להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (עפ"י רש"י במדבר כ"ז י"ח) וכיצד היה סובל כל אחד ואחד לפי דעתו (רש"י שם ט"ז).

כב. מרא דשבת

הרב יהושע נויבירט זצ"ל נפטר ביום ג' בתמוז בנץ החמה, וזהו יום שהעמיד יהושע חמה בגבעון דום לעיני כל ישראל (כמובא בסדר עולם פ"י), ומובא בילקו"ש (יהושע כ"ב) שהיה זה ביום ו' בערב שבת. ועשה זאת כדי שלא יחללו